

AMBIENT TECHNOLOGY

WHO CARES?

Ambient technology ontwikkelt zich snel, maar de praktische implementatie lijkt achter te blijven. Dit is niet in de laatste plaats vanwege de organisatorische en ethische vraagstukken die groot-schalige toepassing van ambient technology met zich meebrengt. Om deze vraagstukken in kaart te brengen, organiseerde de Universiteit van Tilburg het symposium 'Ambient technology en de zorg van morgen – Who cares?' | **TEKST:** ADINE VERSLUIS & BETTY ROMBOUT

'De grote uitdaging is het tegengaan van false negatives.'

Het Tijdschrift voor Verzorging en Beheer bezocht het symposium en sprak met experts over de toepassing en gevolgen van ambient technology.

Wat verstaan we eigenlijk onder ambient technology? Johan van den Brink, systeemarchitect MRI bij Philips Medical Systems, legt uit: 'Ambient technology is technologie die onmerkbaar in je omgeving aanwezig is, die adaptief reageert, die ervoor zorgt dat je niet hoeft na te denken en dat de omgeving middels technologie doet wat jij wilt.'

Ambient technology kan onder andere in de zorg worden toegepast. Denk hierbij aan alarmeringsystemen en medicatiebewaking. Ook kan het worden ingezet om hartfalen of bloeddruk te monitoren. De technologie is persoonlijk en bijna onzichtbaar aanwezig. Praktisch gebruik van ambient technology op grote schaal lijkt echter nog toekomstmuziek. Fons Prince, senior medisch adviseur bij CZ Actief in Gezondheid: 'De innovatie en het gebruik van zorgtechnologie worden belemmerd door de huidige organisatiestructuur, financiering en cultuur in de zorgverlening.' Als de techniek zo hard gaat, wordt het dan niet eens tijd voor veranderingen in deze structuren en culturen?

OP TERMIJN

Ambient technology heeft veel voordelen, maar lijkt tegelijkertijd erg ver te gaan: implantaten in het lichaam om de gezondheid te monitoren, een grote eigen verantwoordelijkheid van de patiënt en wat gebeurt er eigenlijk met de informatie die door middel van ambient technology over iedere patiënt verzameld wordt? Kortom, waar brengt ambient technology ons naar toe en zijn we wel op de goede weg? Als ambient technology op grote schaal wordt toegepast, dan wordt er heel veel informatie verzameld over mensen en hun gezondheid. Kan hier geen misbruik van worden

gemaakt en wie bepaalt wat misbruik in dit geval is? Als het gaat om ambient technology moeten we allereerst een scheiding aanbrengen tussen de wetenschap en de praktijk. De technologie ontwikkelt zich snel, ook zonder een grootschalige praktische toepassing. Ook als er nog geen algemene normatieve acceptatie is, moet de ontwikkeling van ambient technology doorgaan, zo meent Anton Vedder, hoofddocent ethiek en recht bij de UvT: 'De kans is groot dat we op basis van onze huidige manier van kijken, onze huidige normatieve kaders, al een beslissing gaan nemen ten aanzien van ambient technology, waar we later spijt van kunnen krijgen. Bijvoorbeeld door dingen stop te zetten die we later wel zouden gaan waarderen. Laten we voorzichtig zijn en ook aandacht hebben voor de lange termijn.' Terwijl het bedrijfsleven zich richt op het doorontwikkelen van ambient technology, dienen overheid en zorgverzekeraars zich te richten op communicatie en informatievoorziening richting de patiënt. Op het moment dat de samenleving klaar is voor ambient technology, kan deze direct in haar meest geavanceerde vorm worden ingezet.

BIG BROTHER

De vraag blijft in hoeverre we deze technologie moeten willen inzetten. De maatschappelijke impact van ambient technology lijkt nogal tweeslachtig. Het kan de autonomie en de privacy van mensen vergroten doordat ze beter voor zichzelf kunnen zorgen en langer thuis kunnen blijven wonen. Maar is de verantwoordelijkheid die hiermee aan de patiënt gegeven wordt niet veel te groot? En zit de patiënt wel te wachten op een soort Big Brother die samen met hem zijn gezondheid in de gaten houdt? Wie zal bepalen welke informatie waarvoor gebruikt wordt, de patiënt of de hulpverlener? Dat er weerstand komt ten aanzien van

'Als de techniek zo hard gaat, wordt het dan niet eens tijd voor veranderingen in deze structuren en culturen?'

▣ het idee van ambient technology is te verwachten, maar Anno Pomp, coördinator van het ZorgInnovatiePlatform (ZIP), ziet dit niet als onoverkomelijk obstakel: 'Nog niet zo heel lang geleden wilde mijn schoonmoeder ook niet aan de GSM, omdat ze dat veel te ingewikkeld vond. Innovatie begint vaak met een paar mensen die het leuk vinden en enthousiast zijn. Op een gegeven moment wordt het gewoner en kunnen we niet meer zonder. Dat zal met senioren denk ik ook zo gaan.'

Ook zullen normen en waarden enerzijds en de technologie anderzijds elkaar de komende jaren blijven beïnvloeden, waardoor de acceptatie van ambient technology in praktijk-situaties op een natuurlijke manier steeds dichterbij komt. 'Door vast te blijven houden aan normatieve oordelen van dit moment', zo zegt Vedder, 'loopt een patiënt het risico om voordelen te missen. Wat doe je dan: blijf je vasthouden aan bekende normatieve uitgangspunten, of sta je ook fundamenteel open voor verandering? Normatieve acceptatie zou het idee van een Big Brother op de achtergrond wel eens kunnen nuanceren en zicht geven op nieuwe mogelijkheden.'

GEWENNING

Uiteindelijk zullen patiënten wennen aan nieuwe methodes, mits er duidelijk gecommuniceerd wordt over de toepassingen en mogelijkheden van ambient technology, en de keuzes die patiënten krijgen of blijven houden. Vedder pleit daarom voor een voorlopig neutraal oordeel, in plaats van snelle normatieve oordelen: 'Je kunt het ook zien als iets dat de autonomie verrijkt: beter leren om goed voor jezelf te zorgen.' Van den Brink gaat nog een stap verder: 'Wat je ziet, is dat er wel degelijk ruimte is voor technologische ontwikkelingen waarvan je zou zeggen: 'dat wil ik eigenlijk

niet'. Het gebeurt gewoon en op het moment dat je een probleem hebt, dan wil je het wel, dus hoe groot is dan de stap naar monitoring?' De weerstand tegen ambient technology ligt vooral in het idee dat mensen ervan hebben gevormd vanwege een gebrek aan heldere communicatie. Er zijn zowel bij zorgverleners als bij zorgvragers nog veel onduidelijkheden en misverstanden over ambient technology. Van den Brink: 'De grote uitdaging is het tegengaan van false negatives.' Hierin kunnen de zorgverzekeraar en de overheid een belangrijke rol spelen.

OOG OP DE TOEKOMST

Een conclusie die naar aanleiding van het symposium getrokken kan worden, is dat de praktische toepassing van ambient technology wel toekomstmuziek kan zijn, maar dat we er wel nu al mee te maken hebben. 'Ambient technology staat in de beginfase en we moeten nu gaan nadenken over waar we ermee naar toe willen. Het zijn ontwikkelingen die waarschijnlijk in tien tot twintig jaar hun volledige beslag gaan krijgen. Nu zien we het begin, maar we hebben nog wel enkele decennia te gaan voordat alle toekomstverschieten gerealiseerd zijn', zo concludeert Vedder. 'Op basis van ons huidige normen- en waardenbesef hebben we over sommige implicaties misschien twijfels, maar dat zou er over twintig jaar wel eens anders uit kunnen zien en daar moeten we rekening mee houden.' Volgens Prince moet de inzet van technologie systematisch deel gaan uitmaken van de toekomstige inrichting van het zorgstelsel, besluitvormingsprocessen en van de huidige discussies hierover. Dát ambient technology in de toekomst in de praktijk zal worden toegepast, lijdt ook voor Van den Brink geen twijfel: 'Op het moment dat je een probleem hebt, accepteer je opeens heel veel. Waarom moet je wachten tot iemand 112 voor je belt?' ▣

TRANZO

TRANZO is een multidisciplinair onderzoeksinstituut van de Universiteit van Tilburg (UvT) op het gebied van zorg en welzijn. TRANZO wil een brug slaan tussen de wetenschap en de praktijk. Hiertoe wordt er met (zorg)organisaties samengewerkt binnen langdurige interdisciplinaire onderzoeksprogramma's die gericht zijn op fundamenteel en toegepast onderzoek.

TILT

Het Tilburg Institute for Law, Technology and Society (TILT), verenigt juridisch, ethisch en bestuurskundig onderzoek op het gebied van informatie- en communicatietechnologie en andere nieuwe technologieën. Met een multidisciplinair samengesteld team van circa veertig onderzoekers is het een van de belangrijkste en meest ervaren Nederlandse onderzoeks- en onderwijsinstututen op het gebied van regulering van de technologie.